

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

อาหารนับเป็นปัจจัยหลักอีกหนึ่งปัจจัยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การได้รับสารอาหารที่เพียงพอและเป็นประโยชน์จะทำให้สุขภาพดีและมีความต้านทานต่อโรคภัยต่างๆ ได้ แต่จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง ส่งผลให้ประชาชนมีความเร่งรีบ ความเครียด และความต้องการรายได้ที่มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมือง ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตเกิดการเปลี่ยนแปลง ขณะเดียวกันคนไทยมีการศึกษาและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสุขภาพมากขึ้น

ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารหรือที่รู้จักกันทั่วไปในนาม “อาหารเสริม” นั้นได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ช่วยเรื่องความสวย ความงาม อาทิ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ใช้ควบคุมน้ำหนัก ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ลดเลือนริ้วรอยของผิวหนัง นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสมรรถนะของร่างกายด้านต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มนี้จะเน้นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยที่อยู่ช่วงพักฟื้น ตลาดอาหารเสริมสุขภาพในประเทศไทยนับว่าเป็นตลาดที่กำลังมีการขยายตัว ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาแม้ต้องประสบภาวะวิกฤติในด้านต่างๆ อาทิ ภัยธรรมชาติ การเมือง และเศรษฐกิจ แต่การใช้จ่ายด้านสุขภาพ (Consumer Expenditure on Health Goods and Medical Services) ของคนไทยยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2554 มีมากกว่า 4.7 แสนล้านบาท หรือมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 3 เมื่อเทียบกับปี 53 โดยร้อยละ 25 หรือ 1.2 แสนล้านบาท ใช้ไปในการบริโภค “อาหารเพื่อสุขภาพ (Health and Wellness Food) และร้อยละ 11 หรือ 0.52 แสนล้านบาท ใช้ไปเพื่อบริโภค “อาหารเสริมสุขภาพ (Consumer Health Food)” (สถาบันอาหาร, 2554)

ปัจจัยที่สำคัญคือ กระแสการรักษาสุขภาพเชิงป้องกัน แม้จะยังไม่มีข้อสรุปทางการแพทย์อย่างชัดเจนแต่ผู้บริโภคมีความเชื่อว่าการบริโภคอาหารเสริมสุขภาพเป็นปัจจัยหนึ่งในการทำให้ร่างกายแข็งแรงไม่เจ็บป่วย ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลรวมทั้งการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ความกดดันจากสภาพเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริโภคในปัจจุบันให้ความสำคัญต่อการดูแลสุขภาพมากขึ้น และยินดีลงทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งสุขภาพที่ดี ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจัดเป็นอาหารประเภทหนึ่งตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 ซึ่งหมายถึงผลิตภัณฑ์ที่ใช้รับประทานโดยตรงนอกเหนือจากการ

รับประทานอาหารหลักตามปกติเพื่อเสริมสารบางอย่าง มักอยู่ในรูปลักษณะเป็นเม็ด แคปซูล ผง เกล็ด ของเหลว หรือลักษณะอื่น และมีจุดมุ่งหมายสำหรับบุคคลทั่วไปที่มีสุขภาพปกติ มิใช่สำหรับผู้ป่วย และไม่ควรให้เด็กและสตรีมีครรภ์รับประทาน ตัวอย่างของผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร อาทิ น้ำมันปลา สาหร่ายสไปรูลิน่า กระจุกอ่อนปลาฉลาม น้ำมันอีฟนิ่งพริมโรส กลูโคแมนแนน โคลิตซาน เส้นใยอาหาร คอลลาเจนอัดเม็ด ชาเขียวชนิดสกัดบรรจุแคปซูล โค เอ็นไซม์ควินิน แคปซูล ฯลฯ (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2546)

จากแนวโน้มเรื่องการดูแลสุขภาพของผู้บริโภคในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการให้ความสำคัญในผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริโภคให้ความสนใจสำหรับการดูแลสุขภาพ สุขภาพ บุคลากรด้านสาธารณสุข ซึ่งประกอบด้วย แพทย์ พยาบาล เภสัชกร และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทหลักในการให้คำแนะนำทางด้านสุขภาพ และเป็นผู้ที่ต้องมีความเข้าใจถึงประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารต่อสุขภาพอย่างแท้จริง จึงจะสามารถให้ข้อมูลในการประกอบการพิจารณาเลือกใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างถูกต้องเหมาะสม หากบุคลากรด้านสาธารณสุขมีพฤติกรรมซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเช่นไร ก็อาจส่งผลให้เกิดการแนะนำเรื่องการเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภคเป็นไปในแนวทางนั้นได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของบุคลากรด้านสาธารณสุข ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาธุรกิจ ซึ่งจำเป็นต้องรับรู้และเข้าใจพฤติกรรมของผู้บริโภคที่จะต้องเตรียมการอย่างไรในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการผู้บริโภคมากยิ่งขึ้นและเพื่อรองรับผลกระทบและสร้างผลประโยชน์จากโอกาสที่อาจจะเกิดขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาพฤติกรรมของบุคลากรด้านสาธารณสุขในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมของบุคลากรด้านสาธารณสุขในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร
2. สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดให้เหมาะสมกับธุรกิจในอนาคตต่อไป

นิยามศัพท์

พฤติกรรมกรซื้อ (Buying Behavior) หมายถึง ลักษณะการกระทำของบุคลากรด้านสาธารณสุขในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ในด้านต่างๆ ดังนี้คือ ลักษณะของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ต้องการซื้อ เหตุผลในการซื้อ ผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ โอกาสในการซื้อ ช่องทางหรือแหล่งที่ซื้อ และขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อ เป็นต้น

บุคลากรด้านสาธารณสุข หมายถึง แพทย์ พยาบาล เภสัชกร และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐ สำนักงานสาธารณสุข สถานบริการสุขภาพเอกชน และร้านขายยาในจังหวัดเชียงใหม่ ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร มาแล้วอย่างน้อย 1 ครั้ง ภายใน 6 เดือนที่ผ่านมา

ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร หมายถึง สิ่งที่รับประทานเพิ่มเข้าไปนอกเหนือจากอาหารหลักที่รับประทานปกติ ซึ่งมีสารอาหารหรือสารอื่นเป็นองค์ประกอบ อยู่ในรูปแบบเม็ด แคปซูล ผง เกล็ด ของเหลว หรือลักษณะอื่นที่ไม่ใช่รูปแบบอาหารตามปกติ เช่น การนำสารสกัดจากพืชธรรมชาติ สัตว์น้ำทั่วไป สัตว์ทะเล เคมีสังเคราะห์ แร่ธาตุ วิตามินเข้มข้น ฯลฯ ที่อยู่ในรูปคล้าย ยาเม็ด แคปซูล หรือของเหลว